YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

7 päivänä marraskuuta 2000 *

Asiassa C-168/98,

Luxemburgin suurherttuakunta, asiamiehenään aluksi ulkoasiainministeriön kansainvälisiä taloudellisia suhteita ja yhteistyötä hoitavan yksikön päällikkö N. Schmit ja sittemmin saman ministeriön oikeudellisten asioiden ja kulttuuriasiain yksikön päällikkö P. Steinmetz, avustajanaan asianajaja J. Welter, Luxemburg, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto J. Welter, 100 boulevard de la Pétrusse,

kantajana,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehinään aluksi oikeudellisen yksikön jaostopäällikkö C. Pennera ja saman yksikön hallintovirkamies A. Baas ja sittemmin C. Pennera ja oikeudellisen yksikön johtava hallintovirkamies J. Sant'Anna, prosessiosoite Luxemburgissa Euroopan parlamentin pääsihteeristö, Kirchberg,

ja

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja M. C. Giorgi ja oikeudellisen yksikön virkamies F. Anton, prosessiosoite

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasiainosaston ylijohtaja A. Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

vastaajina,

joita tukevat

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään valtionasiamies M. López-Monís Gallego, prosessiosoite Luxemburgissa Espanjan suurlähetystö, 4—6 boulevard E. Servais,

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön eurooppaoikeuden yksikön päällikkö M. A. Fierstra, Bezuidenhoutseweg 67, Haag,

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, avustajanaan barrister D. Anderson, prosessiosoite Luxemburgissa Yhdistyneen kuningaskunnan suurlähetystö, 14 boulevard Roosevelt,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen pääneuvonantaja A. Caeiro ja oikeudellisen yksikön virkamies B. Mongin, prosessiosoite Luxemburgissa c/o saman yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY (EYVL L 77, s. 36),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. Gulmann (esittelevä tuomari), A. La Pergola, M. Wathelet ja V. Skouris sekä tuomarit D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón, R. Schintgen ja F. Macken,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Luxemburgin suurherttuakunnan, asiamiehenään P. Steinmetz, avustajanaan asianajaja J. Welter, parlamentin, asiamiehenään C. Pennera, neuvoston, asiamiehenään F. Anton, Espanjan kuningaskunnan, asiamiehenään M. López-Monís Gallego, Alankomaiden kuningaskunnan, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen apulaisneuvonantaja J. van Bakel, Yhdistyneen kuningaskunnan, asiamiehenään J. E. Collins, avustajanaan barrister M. Hoskins, ja komission, asiamiehenään B. Mongin, 25.1.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.2.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Luxemburgin suurherttuakunta on yhteisöjen tuomioistuimeen 4.5.1998 jättämällään kanteella vaatinut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan ensimmäinen kohta) nojalla yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY (EYVL L 77, s. 36).

2 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti hyväksyi 16.9., 19.10., 11.11. ja 9.12.1998 antamillaan määräyksillä Espanjan kuningaskunnan, Euroopan yhteisöjen komission, Alankomaiden kuningaskunnan ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan väliintulijoiksi tukemaan Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston vaatimuksia.

Direktiivi 98/5/EY

3 Direktiivi 98/5/EY annettiin EY:n perustamissopimuksen 189 b artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 251 artikla) määrättyä menettelyä noudattaen, ja sen oikeudellisena perustana on EY:n perustamissopimuksen 49 artikla (josta on muutettuna tullut EY 40 artikla), siltä osin kuin se sisältää säännöksiä asianajajan ammatin harjoittamisesta työntekijänä, ja EY:n perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan ensimmäinen ja kolmas virke (joista on muutettuina tullut EY 47 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan ensimmäinen ja kolmas virke)

siltä osin kuin siinä säännellään asianajajan toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana.

4 Tämän direktiivin 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että jokaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa pysyvästi asianajotoimintaa, sellaisena kuin se on määritelty 5 artiklassa, missä tahansa muussa jäsenvaltiossa käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään.

5 Kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asianajaja, joka harjoittaa ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, harjoittaa samaa ammatillista toimintaa kuin asianajaja, joka toimii vastaanottavan jäsenvaltion asianmukaista ammattinimikettä käyttäen, ja hän voi erityisesti antaa lainopillisia neuvoja, jotka koskevat sen jäsenvaltion oikeutta, josta hän on peräisin, yhteisön oikeutta, kansainvälistä oikeutta ja vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta.

6 Kyseisen 5 artiklan 2 kohdassa annetaan kuitenkin niille jäsenvaltioille, jotka alueellaan antavat määrätylle asianajajien ryhmälle oikeuden laatia tiettyjä asiakirjoja, joissa annetaan valtuus hallita kuolinpesää tai joissa perustetaan tai siirretään oikeus kiinteään omaisuuteen, mikä joissakin muissa jäsenvaltioissa on varattu muille kuin asianajajan ammattia harjoittaville, mahdollisuus kieltää asianajajaa, joka toimii käyttäen sellaista alkuperäistä ammattinimikettä, joka on myönnetty jossakin viimeksi mainituista jäsenvaltioista, harjoittamasta tätä toimintaa. Kyseisen 5 artiklan 3 kohdassa lisätään, että asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan harjoittamiseksi ja sikäli kuin vastaanottavan jäsenvaltion oikeudessa varataan tällainen toiminta kyseisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen ammattiaan harjoittaville asianajajille, vastaanottava jäsenvaltio voi velvoittaa asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan "avouén" kanssa. Oikeuden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi jäsenvaltiot voivat tämän säännöksen mukaan myös vahvistaa erityissääntöjä niiden ylimpiin tuomioistuimiin pääsylle, kuten varata sen erikoistuneille asianajajille.

7 Direktiivin 3, 4, 6 ja 7 artikla sisältävät säännökset, jotka koskevat

— sellaisen asianajajan merkitsemistä toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, joka haluaa harjoittaa ammattiaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on hankkinut ammatillisen pätevyytensä

— alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavan asianajajan ammattinimikkeen muotoa

— sovellettavia ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä

— kurinpitomenettelyjä.

8 Direktiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädetään, että alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja sen oikeuden parissa, mukaan luettuna yhteisön oikeus, voi harjoittaa asianajajan ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa ilman, että hänen pitäisi täyttää vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16) 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu edellytys enintään kolme vuotta kestävän sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen suorittamisesta.

9 Direktiivin 98/5/EY 10 artiklan 3 kohdassa säädetään, että alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta vähemmän aikaa vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa, voi myös tiettyjen lisäedellytysten täyttyessä saada kyseisen valtion toimivaltaiselta viranomaiselta luvan päästä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa, ilman että hänen täytyisi täyttää direktiivin 89/48/ETY 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetut sopeutumisaikaa tai kelpoisuuskoetta koskevat vaatimukset.

10 Direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa annetaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavalle asianajajalle mahdollisuus milloin tahansa pyytää tutkintotodistuksensa tunnustamista direktiivin 89/48/ETY mukaisesti, jotta tämä voisi päästä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa.

11 Direktiivin 11 ja 12 artiklassa säädetään asianajajan ammatin harjoittamisesta ryhmänä.

12 Jos ammatin harjoittaminen ryhmänä on vastaanottavassa jäsenvaltiossa sallittu asianajajille, jotka harjoittavat ammattiaan asianmukaista ammattinimikettä käyttäen, alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen tässä valtiossa ammattiaan harjoittavat asianajajat voivat 11 artiklan mukaan tietyin varauksin

— harjoittaa ammatillista toimintaansa pitämällä sen ryhmän sivutoimistoa tai edustustoa, jonka jäseniä he ovat siinä jäsenvaltiossa, josta he ovat peräisin

— harjoittaa ammattiaan ryhmänä, kun he kuuluvat samaan ryhmään tai ovat peräisin samasta jäsenvaltiosta

— harjoittaa ammattia yhteenliittymänä alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen toimivien muiden asianajajien kanssa, jotka ovat eri jäsenvaltioista, ja/tai vastaanottavan jäsenvaltion asianajajien kanssa.

13 Direktiivin 12 artiklassa säädetään, että tällä tavoin ryhmänä ammattiaan harjoittavat asianajajat voivat mainita sen ryhmän nimen, jonka jäseniä he ovat siinä jäsenvaltiossa, josta he ovat peräisin, ja että vastaanottava jäsenvaltio voi vaatia, että ryhmän nimen lisäksi mainitaan ryhmän oikeudellinen muoto siinä jäsenvaltiossa, josta se on peräisin, ja/tai niiden ryhmän jäsenten nimet, jotka harjoittavat ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Pääasia

14 Luxemburgin suurherttuakunta esittää kolme kanneperustetta, jotka koskevat EY:n perustamissopimuksen 52 artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 43 artiklan toinen kohta) rikkomista, perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen rikkomista ja EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) rikkomista.

15 Näiden kanneperusteidensa tueksi se kyseenalaistaa direktiivin 98/5/EY 2, 5 ja 11 artiklan, jotka koskevat asianajajan oikeutta harjoittaa ammattiaan toisessa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, tällaisen asianajajan toiminta-alaa ja ammatin harjoittamista ryhmänä.

Perustamissopimuksen 52 artiklan toisen kohdan rikkominen

16 Perustamissopimuksen 52 artiklan toisen kohdan rikkomista koskeva kanneperuste jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäinen koskee kotimaisten ja ulkomaisten asianajajien erilaista kohtelua ja toinen kuluttajansuojaan sekä hyvään oikeudenkäyttöön liittyvien yleistä etua koskevien vaatimusten sivuuttamista.

Ensimmäinen osa

17 Luxemburgin suurherttuakunta väittää, että perustamissopimuksen 52 artiklan toisessa kohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan itsenäinen siirtotyöläinen on rinnastettava kotimaiseen työntekijään. Tämä kansallisen kohtelun sääntö merkitsee sitä, että yhdenvertaisuutta tai syrjimättömyyttä on arvioitava vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön eikä sen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, josta itsenäinen siirtotyöläinen on kotoisin tai peräisin, ja että sijoittautumisoikeutta ei voida myöntää itsenäistä ammatinharjoittamista koskevien, eri jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteisten pakottavien periaatteiden vastaisesti.

18 Kantaja väittää, että vaikka yhdenmukaistamisella voidaankin perustella se, ettei kansainvälistä oikeutta, yhteisön oikeutta ja sen jäsenvaltion oikeutta, josta asianomainen on peräisin, koskevaa tuntemusta mitenkään valvota, tällaista erivapautta ei voida ajatella myönnettävän vastaanottavan jäsenvaltion kansallisen oikeuden osalta. Kansallisesta oikeudesta hankittavat tiedot eivät nimittäin ole samoja eivätkä edes suuressa määrin muistuta toisiaan eri jäsenvaltioissa, toisin kuin muilla koulutusaloilla, ja sitä paitsi kansallisen oikeuden tuntemuksen omaleimaisuus on tunnustettu direktiivissä 89/48/ETY.

19 Luxemburgin suurherttuakunta huomauttaa, että perustamissopimuksen 52 artikla on erityinen ilmaus yleisestä yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta.

20 Se väittää, että kun direktiivissä 98/5/EY poistetaan velvollisuus hankkia koulutusta vastaanottavan jäsenvaltion oikeudesta ja annetaan muiden jäsenvaltioiden asianajajille oikeus toimia asianajajana tämän oikeuden parissa, siinä kohdellaan eri tavoin kotimaisia työntekijöitä ja siirtotyöläisiä tavalla, joka ei ole perusteltu kyseisen perustamissopimuksen määräyksen nojalla, sillä siinä ei anneta yhteisön lainsäätäjälle oikeutta poistaa aikaisemmin hankittua pätevyyttä koskevaa vaatimusta direktiivillä, jolla ei yhdenmukaisteta koulutusta koskevia edellytyksiä.

21 Kantaja katsoo vielä, että samassa yhteydessä direktiivissä 98/5/EY kiistetään sijoittautumisen ja palvelujen tarjoamisen välinen olennainen ero, jonka pitäisi edelleen olla voimassa, sillä asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta 22 päivänä maaliskuuta 1977 annetussa neuvoston direktiivissä 77/249/ETY (EYVL L 78, s. 17) annetaan asianajajalle oikeus tarjota palveluja vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden osalta ilman, että hänen täytyisi osoittaa tuntevansa tätä oikeutta.

22 Parlamentti ja neuvosto kiistävät väliintulijoiden tukemana, että kysymys olisi käänteisestä syrjinnästä. Ne katsovat, että alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen toimivat asianajajat ja vastaanottavan jäsenvaltion käyttämällä ammattinimikkeellä ammattiaan harjoittavat asianajajat ovat eri asemassa, sillä ensiksi mainittujen toiminnan harjoittamista rajoitetaan monin tavoin. Niiden mielestä rajoitusten asettaminen itsenäisen ammatinharjoittamisen vapauttamiseen tähtäävälle kehityskululle ei missään tapauksessa ole perustamissopimuksen 52 artiklan tarkoitusten mukaista.

23 Tältä osin on todettava, että viimeksi mainitussa määräyksessä tarkoitettu syrjintäkielto on vain erityinen ilmaus yhteisön oikeuden perusperiaatteisiin kuu-

luvasta yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta, jota yhteisön lainsäätäjän on noudatettava ja joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (ks. vastaavasti asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 67 kohta ja asia C-27/95, Bakers of Nailsea, tuomio 15.4.1997, Kok. 1997, s. I-1847, 17 kohta).

24 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että yhteisön lainsäätäjä ei ole loukannut tätä periaatetta, koska alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen vastaanottavassa jäsenvaltiossa toimivan asianajajan ja vastaanottavan jäsenvaltion käyttämällä ammattinimikkeellä ammattiaan harjoittavan asianajajan tapauksia ei voida rinnastaa toisiinsa.

25 Ensiksi mainittu asianajaja näet eroaa jälkimmäisestä, joka voi harjoittaa kaikkea vastaanottavan jäsenvaltion asianajajille tarkoittamaa tai varaamaa toimintaa, sillä tietyt toimenpiteet saattavat olla ensiksi mainitulta kiellettyjä, ja asiakkaan edustamiseen ja puolustamiseen oikeudessa voi liittyä tiettyjä velvoitteita.

26 Vastaanottavalla jäsenvaltiolla on direktiivin 98/5/EY 5 artiklan 2 kohdan mukaan mahdollisuus tietyin edellytyksin kieltää asianajajaa, joka toimii tässä jäsenvaltiossa käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, laatimasta tiettyjä asiakirjoja, joissa annetaan valtuus hallita kuolinpesää tai joissa perustetaan tai siirretään oikeus kiinteään omaisuuteen.

27 Samoin 5 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa annetaan vastaanottavalle jäsenvaltiolle tietyin edellytyksin mahdollisuus velvoittaa asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuo-

mioistuimessa, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan "avouén" kanssa. Saman artiklan toisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat vahvistaa erityissääntöjä niiden ylimpiin tuomioistuimiin pääsylle, kuten varata sen erikoistuneille asianajajille.

28 Lisäksi on korostettava, että direktiivin 98/5/EY 4 artiklan 1 kohdan mukaan asianajajan, joka jossain jäsenvaltiossa harjoittaa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, "on ilmoitettava ammattinimikkeensä — — selkeästi ja siten, ettei aiheudu mitään sekaannusta vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikkeen kanssa".

29 Näin ollen väite, jonka mukaan vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen ammattiaan harjoittavaa asianajajaa syrjittäisiin, ei ole perusteltu. Kanneperusteen ensimmäinen osa on tämän vuoksi hylättävä.

Toinen osa

30 Luxemburgin suurherttuakunta toteaa kiistävänsä direktiivin 98/5/EY pätevyyden kuluttajansuojaa ja hyvää oikeudenkäyttöä koskevilla perusteilla. Se korostaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ammatillisten sääntöjen eli erityisesti organisaatiota, pätevyyttä, ammattietiikkaa, valvontaa ja vastuuta koskevien säännösten soveltamisella asianajajiin varmistetaan tarpeellisella tavalla asianomaisten henkilöiden rehellisyys ja ammattitaito oikeudellisten palvelujen vastaanottajia ja oikeudenkäytön asianmukaisuutta varten (asia C-3/95, Reisebüro Broede, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. I-6511, 38 kohta). Se, että direktiivillä 98/5/EY poistetaan velvollisuus hankkia koulutusta vastaanottavan jäsenvaltion oikeudesta, vahingoittaa yleistä etua ja kohdistuu erityisesti kuluttajansuojaan, jota eri jäsenvaltiot pyrkivät edistämään vaatimalla asianajajaksi ryhtyviltä ja tätä ammattia harjoittavilta laissa määriteltyä pätevyyttä. Jos tältä osin hyväksytään koulutuksen hankkiminen ammattia harjoittamalla, ammatinharjoittaminen väistämättä edeltää koulutusta. Samoin jos väitetään, ettei alkuperäistä ammattinimikettään käyttävä asianajaja toimi vas-

taanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa, jota hän ei tunne, sivuutetaan tällaisen riskinoton kieltävät pakottavat vaatimukset, sillä kyseisen riskin suuruus ei saa vaikuttaa sen moitittavuuden arviointiin.

31 Parlamentti ja neuvosto katsovat väliintulijoiden tukemina, että direktiivin 98/5/EY 4, 5, 6 ja 7 artiklassa on otettu huomioon yleistä etua koskevat pakottavat vaatimukset ja erityisesti kuluttajansuoja. Parlamentti ja Yhdistynyt kuningaskunta tähdentävät ammattieettisten sääntöjen joka tapauksessa edellyttävän, etteivät asianajajat hoida asioita, joiden osalta he tietävät tai heidän pitäisi tietää pätevyytensä olevan riittämätön, ja että kyseisen säännön rikkominen johtaa kurinpitotoimiin.

32 On todettava, että jäsenvaltiot voivat tietyin edellytyksin yhteisön toimenpiteiden puuttuessa päättää kansallisista toimenpiteistä, joilla pyritään perustamissopimuksen kannalta perusteltujen tavoitteiden saavuttamiseen ja jotka voidaan perustella yleisen edun mukaisilla pakottavilla syillä, kuten kuluttajien suojaamisella. Näin ollen ne voivat joissakin tapauksissa antaa sellaisia säännöksiä tai jatkaa sellaisten säännösten soveltamista, jotka rajoittavat vapaata liikkuvuutta. Yhteisö voi perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan perusteella poistaa muun muassa näitä esteitä helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana. Tällaisia toimenpiteitä toteuttaessaan yhteisön on otettava huomioon yleinen etu eri jäsenvaltioissa ja määrättävä tämän edun suojaamisen taso yhteisön kannalta hyväksyttävällä tavalla (ks. vastaavasti asia C-233/94, Saksa v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 13.5.1997, Kok. 1997, s. I-2405, 16 ja 17 kohta). Hyväksyttävän suojaamisen tasoa määrittäessään yhteisöllä on harkintavaltaa.

33 Esillä olevassa asiassa on todettava, että useissa direktiivin 98/5/EY säännöksissä on kuluttajansuojaa ja hyvää oikeudenkäyttöä koskevia sääntöjä.

34 Direktiivin 4 artiklassa säädetään, että vastaanottavassa jäsenvaltiossa toimivan asianajajan, joka harjoittaa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, on ilmoitettava ammattinimikkeensä siten, että kuluttaja tulee tietämään, ettei ammattilainen, jolle hän uskoo etujensa puolustamisen, ole hankkinut pätevyyttään vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja ettei hänen alkuperäinen koulutuksensa ole välttämättä käsittänyt tämän valtion kansallista oikeutta.

35 Kuten edellä on jo korostettu, vastaanottava jäsenvaltio voi 5 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla tietyin edellytyksin kieltää toisesta jäsenvaltiosta tullutta asianajajaa harjoittamasta tiettyä toimintaa ja asettaa tiettyjä velvoitteita asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan harjoittamiseksi.

36 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan asianajajan on harjoittaessaan ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen paitsi noudatettava niitä ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä, joita sovelletaan siinä jäsenvaltiossa, josta hän on peräisin, myös kaikessa vastaanottavan jäsenvaltion alueella harjoittamassaan toiminnassa noudatettava niitä vastaanottavan jäsenvaltion ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä, joita sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäviin asianajajiin.

37 Vastaanottava jäsenvaltio voi 6 artiklan 3 kohdan mukaan edellyttää asianajajalta, joka harjoittaa ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, että hänellä on ammatillista vastuuta koskeva vastuuvakuutus tai että hän on ammatillisen takuurahaston jäsen niiden sääntöjen mukaisesti, jotka jäsenvaltio vahvistaa alueellaan, jollei kyseisellä asianajajalla jo ole tällaista suojaa sen jäsenvaltion sääntöjen mukaisesti, josta hän on peräisin, kuitenkin siten, että jos vakuutusturva on osittainen, jäsenvaltio voi vaatia lisävakuutuksen tai -takuun hankkimista.

38 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos asianajaja, joka harjoittaa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, rikkoo niitä velvoitteita, jotka ovat voimassa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, sovelletaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa voimassa olevia kurinpitomenettelyä koskevia sääntöjä, kurinpitoseuraamuksia ja muutoksenhakukeinoja.

39 Kurinpitomenettelyä koskevan 7 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, josta asianajaja on peräisin, ja vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen välistä tietojenvaihtoa ja yhteistyötä koskevista velvoitteista.

40 Direktiivin 7 artiklan 4 kohdassa lisätään, että sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, josta asianajaja on peräisin, päättää omien menettelyä ja sisältöä koskevien sääntöjensä mukaisesti niistä seurauksista, joita aiheutuu vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kurinpitoasiaa koskevasta päätöksestä, joka koskee alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen ammattiaan harjoittavaa asianajajaa.

41 Direktiivin 7 artiklan 5 kohdassa säädetään vielä, että sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen kyseiselle asianajajalle antaman ammatin harjoittamista koskevan luvan väliaikainen tai pysyvä peruuttaminen johtaa ilman eri toimenpiteitä väliaikaiseen tai pysyvään kyseistä asianajajaa koskevaan kieltoon harjoittaa ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen.

42 Toisaalta on huomattava, että hyvää asianajajatapaa koskevat säännöt sisältävät useimmiten Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) hyväksymien eettisten sääntöjen 3.1.3 artiklan tavoin velvoitteen olla kurinpitoseuraamuksen uhalla hoitamatta asioita, joiden osalta kyseiset ammattilaiset tietävät tai heidän pitäisi tietää pätevyytensä riittämättömäksi, mikä ei kuitenkaan estä vastuusääntöjen soveltamista.

43 Näin ollen on ilmeistä, että yhteisön lainsäätäjä on määrätyn ryhmän eli toisesta jäsenvaltiosta olevien asianajajien perustavanlaatuista sijoittautumisvapautta helpottaakseen suosinut vastaanottavan jäsenvaltion kansallisesta oikeudesta hankitun pätevyyden etukäteisvalvonnan sijaan järjestelmää, jossa yhdistyvät kuluttajien tiedonsaanti, ammatinharjoittamisen laajuutta tai toiminnan yksityiskohtia koskevat rajoitukset, noudatettavat ammatilliset ja ammattieettiset säännöt, velvollisuus hankkia vakuutus sekä kurinpitojärjestelmä, jota soveltavat sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, ja vastaanottavan jäsenvaltion

toimivaltaiset viranomaiset. Lainsäätäjä ei ole poistanut kyseessä olevan asianajajan velvollisuutta tuntea tämän hoitamiin asioihin sovellettavaa kansallista oikeutta vaan ainoastaan vapauttanut hänet sen osoittamisesta etukäteen. Se on näin ollen tunnustanut sen, että käytännössä hankittu tuntemus voidaan asteittain rinnastaa ja että tätä rinnastamista helpottaa alkuperäisessä jäsenvaltiossa muista oikeusjärjestyksistä hankittu kokemus. Se on voinut ottaa myös huomioon kurinpitojärjestelmän ja ammatillista vastuuta koskevan järjestelmän ennalta ehkäisevän ja repressiivisen vaikutuksen.

44 Yhteisön lainsäätäjä ei ole ylittänyt harkintavaltansa rajoja, kun se on päättänyt tällä tavoin ja tässä laajuudessa suojella kuluttajia ja taata hyvän oikeudenkäytön.

45 Ensimmäisen kanneperusteen toinenkin osa on näin ollen hylättävä.

Perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen rikkominen

46 Toisessa kanneperusteessaan Luxemburgin suurherttuakunta väittää, että direktiiviä 98/5/EY ei olisi pitänyt hyväksyä määräenemmistöllä perustamissopimuksen 189 b artiklassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti vaan yksimielisesti perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen nojalla.

47 Se palauttaa mieliin perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan, joka kuuluu seuraavasti:

"[Helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana] neuvosto antaa — — komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan, direktiivit itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa direktiiveistä yksimielisesti, jos niiden panemiseksi täytäntöön ainakin yhdessä jäsenvaltiossa on muutettava niitä ammatin harjoittamisesta lailla säädettyjä periaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja ammattiin pääsyn edellytyksiä. Muissa tapauksissa neuvosto tekee ratkaisunsa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen."

48 Kantajan mukaan direktiivin 98/5/EY 2, 5 ja 11 artiklalla muutetaan useissa jäsenvaltioissa voimassa olevia perusperiaatteita, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden koulutusta ja asianajajan ammattiin pääsyä.

49 Koulutuksen osalta muutos on olennainen, koska enää ei vaadita aiempaa koulutusta vastaanottavan jäsenvaltion oikeudesta eikä myöskään vastaavuuksien tunnustamista kelpoisuuskokeen jälkeen.

50 Sen mukaan direktiivillä 98/5/EY on muutettu myös ammattiin pääsyä koskevia periaatteita, koska

— sen 2—5 artiklassa annetaan oikeus harjoittaa täysivaltaisesti asianajotoimintaa alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen, mikä oli aikaisemmin mahdotonta suurimmassa osassa jäsenvaltioita, ja poistetaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa työskentelevien asianajajien velvollisuus hankkia tietoja kyseisen jäsenvaltion oikeudesta

— sen 11 artiklassa vapautetaan asianajajan ammatin harjoittaminen ryhmänä myös niissä jäsenvaltioissa, joissa ammatin harjoittaminen tässä muodossa ja näillä edellytyksillä ei ole ollut sallittua.

51 Kantaja korostaa ennen kaikkea, että kuluttajansuojan vahingoksi direktiivillä 98/5/EY lakkautetaan lainsäädännössä vahvistettu periaate, jonka mukaan jokaisen asianajajaksi haluavan tuntemus Luxemburgin oikeudesta tutkitaan.

52 Neuvosto ja parlamentti katsovat, että perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava suppeasti, koska tämä poikkeusmääräys eroaa yleisestä lainsäädäntömenettelystä. Niiden mielestä kyseisen määräyksen soveltamisedellytykset eivät täyty esillä olevassa asiassa. Parlamentti korostaa Espanjan kuningaskunnan tukemana, että direktiivissä 98/5/EY vahvistetaan kussakin jäsenvaltiossa säädettyjen vaatimusten mukaisesti hankittujen tutkintojen vastavuoroisen tunnustamisen periaate, jotta jonkin tällaisen tutkinnon perusteella asianajajien sijoittautumisoikeus varmistettaisiin koko yhteisön alueella. Parlamentti päättelee tästä, että riidanalainen säädös kuuluu tämän vuoksi perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Komissio väittää puolestaan, että direktiivissä 98/5/EY otetaan käyttöön ammatinharjoittamista koskevien lupien vastavuoroista tunnustamista koskeva järjestelmä, joka kuuluu sellaisena perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan ensimmäisen ja kolmannen virkkeen soveltamisalaan.

53 Neuvosto, Alankomaiden kuningaskunta ja komissio katsovat asianajajan ammatin harjoittamisesta ryhmänä, että kysymys on joka tapauksessa ammatinharjoittamiseen liittyvistä yksityiskohdista eikä ammattiin pääsyä koskevista lainsäädännössä vahvistetuista periaatteista.

54 On huomattava, että perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana neuvosto antaa 189 b artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen direktiivejä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta."

55 Seuraavaksi on todettava, että direktiivin 98/5/EY, jolla pyritään helpottamaan muun muassa asianajajan toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana, 2 ja 5 artiklassa säädetään tietyin poikkeuksin, että jokaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa pysyvästi missä tahansa muussa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen samaa ammatillista toimintaa kuin asianajaja, joka toimii vastaanottavan jäsenvaltion asianmukaista ammattinimikettä käyttäen, ja antaa myös lainopillisia neuvoja, jotka koskevat vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta.

56 Direktiivillä perustetaan siten järjestelmä, jossa tunnustetaan vastavuoroisesti niiden asianajajien tutkinnot, jotka työskentelevät toisessa jäsenvaltiossa ja haluavat harjoittaa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen. Tällä järjestelmällä täydennetään direktiivillä 89/48/ETY käyttöön otettua järjestelmää, jolla pyritään asianajajien osalta siihen, että he voisivat rajoituksitta harjoittaa ammattiaan vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen.

57 Toisin kuin Luxemburgin suurherttuakunta väittää, direktiivin 98/5/EY 2 ja 5 artikla kuuluvat siis perustamissopimuksen 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan eivätkä kyseisen artiklan 2 kohdan toisen virkkeen soveltamisalaan.

58 Näin ollen väitteellä siitä, että perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuja, ammatinharjoittamisesta lainsäädännössä vahvis-

tettuja periaatteita olisi muutettu, mikä olisi edellyttänyt direktiivin 98/5/EY yksimielistä hyväksymistä, ei ole merkitystä direktiivin 2 ja 5 artiklan kannalta.

59 Direktiivin 98/5/EY 11 artiklasta, joka koskee asianajajan ammatin harjoittamista ryhmänä, riittää kun todetaan, ettei siinä säännellä asianajajan ammattiin pääsyä koskevaa edellytystä vaan tapaa harjoittaa tätä ammattia. Kuten parlamentti, neuvosto, Espanjan kuningaskunta ja komissio toteavat, tässä säännöksessä ei myöskään aseteta vastaanottavalle jäsenvaltiolle velvollisuutta hyväksyä tällaista tapaa, jos se ei salli asianmukaista ammattinimikettä käyttäen toimivien asianajajien ammatin harjoittamista ryhmänä. Näin ollen ammatinharjoittamista ryhmänä koskevat säännökset on voitu laillisesti antaa perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja kolmannen virkkeen perusteella.

60 Edellä esitetystä seuraa, että toinen kanneperuste on hylättävä.

Perustamissopimuksen 190 artiklan rikkominen

61 Luxemburgin suurherttuakunta väittää, että direktiivillä 98/5/EY loukataan perustamissopimuksen 190 artiklassa vahvistettua perusteluvelvollisuutta, koska se ei sisällä painavaa perustelua siitä, miksi siinä on luovuttu vaatimuksesta hankkia etukäteen pätevyys vastaanottavan jäsenvaltion kansallisesta oikeudesta. Se ei sisällä myöskään selitystä siitä, miksi alkuperäistä ammattinimikettään käyttävälle asianajajalle olisi annettava mahdollisuus harjoittaa täysivaltaisesti asianajotoimintaa heti ensimmäisestä päivästä lähtien myös kansallisen oikeuden osalta ja toisaalta mahdollisuus myöhemmin harjoittaa toimintaa rajoituksetta tällä nimikkeellä. Kantaja katsoo vielä, että kolmannen, neljännen ja neljännentoista perustelukappaleen perustelut ovat osittain ristiriitaiset. Näissä perustelukappaleissa esitetyt toteamukset, joilla viitataan tavoitteeseen siitä, että vastaanottavassa jäsenvaltiossa työskentelevä asianajaja saisi tietyn ajanjakson kuluttua tämän jäsenvaltion ammattinimikkeen, ovat ristiriidassa sen kanssa, että ammatinharjoittaminen alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen laillistetaan ilman aikarajoituksia.

62 On huomattava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu siitä, minkälaisesta toimesta on kysymys, ja silloin kun kyseessä ovat soveltamisalaltaan yleiset toimet, riittää, kun perusteluissa osoitetaan yhtäältä kokonaistilanne, joka johti toimen antamiseen, ja toisaalta ne yleiset tavoitteet, joihin toimella pyritään. Jos kanteen kohteena olevasta säädöksestä, päätöksestä tai muusta toimenpiteestä käy pääosin ilmi toimielimen tavoittelema päämäärä, olisi kohtuutonta vaatia, että erilaiset tekniset valinnat perustellaan erikseen (ks. mm. asia C-150/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 19.11.1998, Kok. 1998, s. I-7235, 25 ja 26 kohta).

63 Nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevassa direktiivissä 98/5/EY on kuvattu yhdenmukaisesti ja riittävästi seuraavaa sen antamiseen johtanutta kokonaistilannetta:

— yhteisön tavoitteisiin kuuluu poistaa henkilöiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden esteet jäsenvaltioiden väliltä; jäsenvaltioiden kansalaisille tämä merkitsee erityisesti mahdollisuutta harjoittaa ammattia joko itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkatussa työssä muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa he ovat hankkineet ammatillisen pätevyytensä (ensimmäinen perustelukappale)

— direktiivin 89/48/ETY mukaisesti asianajaja, joka on täysin pätevöitynyt yhdessä jäsenvaltiossa, voi jo nyt hakea tutkintotodistuksensa tunnustamista asettuakseen toiseen jäsenvaltioon ja ryhtyäkseen harjoittamaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa asianajajan ammattia tämän jäsenvaltion käyttämällä ammattinimikkeellä (toinen perustelukappale)

— palvelujen tarjoamisen osalta jo direktiivissä 77/249/ETY annetaan jäsenvaltion asianajajille tietyin rajoituksin oikeus harjoittaa ammattiaan toisessa jäsenvaltiossa ja antaa lainopillisia neuvoja, jotka koskevat sen jäsenvaltion oikeutta, josta he ovat peräisin, yhteisön oikeutta, kansainvälistä oikeutta sekä vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta (kymmenes perustelukappale)

— vain muutamat jäsenvaltiot sallivat muista jäsenvaltioista tulevien asianajajien harjoittaa alueellaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen muuta asianajotoimintaa kuin palvelujen tarjoamista; jäsenvaltioissa, joissa tämä mahdollisuus on olemassa, on kuitenkin sen osalta hyvin erilaisia sääntöjä; tällaiset erot aiheuttavat epätasa-arvoa ja kilpailun vääristymiä jäsenvaltioiden asianajajien välille ja muodostavat esteen vapaalle liikkuvuudelle (kuudes perustelukappale).

64 Direktiivissä 98/5/EY on seuraavalla tavalla esitetty myös ne yleiset tavoitteet, joihin sillä pyritään:

— täysin pätevien asianajajien on voitava päästä ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun he ovat harjoittaneet ammattiaan määräajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen tai voitava jatkaa ammattinsa harjoittamista, vaikka he eivät olisikaan läpäisseet direktiivissä 89/48/ETY säädettyä kelpoisuuskoetta (kolmas perustelukappale)

— toiminnalla tässä asiassa yhteisön tasolla on tarkoitus tarjota asianajajille helpompi väylä päästä ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa tutkinto-todistusten tunnustamista koskevaan yleiseen järjestelmään verrattuna ja toisaalta vastata niiden asianajajapalvelujen käyttäjien tarpeisiin, jotka hakevat neuvoja rajoja ylittävien liiketoimien suhteen (viides perustelukappale)

— sillä pyritään myös ratkaisemaan kilpailun vääristymiseen ja vapaan liikkuvuuden esteisiin liittyvät ongelmat, jotka aiheutuvat asianajotoiminnan har-

joittamista alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen koskevista hyvin erilaisista säännöistä niissä jäsenvaltioissa, jotka jo sallivat tällaisen ammatinharjoittamisen (kuudes perustelukappale)

— direktiivillä pyritään takaamaan palvelujen käyttäjille asianmukaiset tiedot, kun siinä säädetään, että asianajajien, jotka eivät ole päässeet ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on harjoitettava ammattiaan tässä valtiossa alkuperäisellä ammattinimikkeellään (yhdeksäs perustelukappale).

65 Yhteisön lainsäätäjä on näin ollen täyttänyt perustamissopimuksen 190 artiklassa asetetun perusteluvelvollisuuden antaessaan yleisesti sovellettavan säädöksen.

66 Yhteisön lainsäätäjän ei ole tämän velvoitteen perusteella tarvinnut erityisesti perustella yleisten tavoitteidensa toteuttamiseksi tekemäänsä valintaa siitä, että vastaanottavan jäsenvaltion kansallisesta oikeudesta hankittua pätevyyttä ei tarvitse osoittaa etukäteen ja että asianajajille myönnetään vastaava oikeus harjoittaa välittömästi ammattiaan kansallisen oikeuden parissa. Sen ei ole tarvinnut myöskään erikseen perustella samassa tarkoituksessa tekemäänsä ratkaisua olla rajoittamatta ajallisesti oikeutta harjoittaa ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen. Yhteisön lainsäätäjällä ei sitä paitsi ole velvollisuutta säätää määräaikoja toimenpiteille, joilla pyritään helpottamaan sijoittautumisvapauden harjoittamista, koska tämä vapaus itsessään edellyttää mahdollisuutta osallistua vakaasti ja pysyvästi vastaanottavan jäsenvaltion talouselämään.

67 Lopuksi on todettava, että perustelukappaleet, joissa viitataan tavoitteeseen siitä, että vastaanottavassa jäsenvaltiossa työskentelevä asianajaja saisi tietyn ajanjakson kuluttua tämän jäsenvaltion ammattinimikkeen, ja toisaalta yhteisön

lainsäätäjän päätös sallia ammatinharjoittaminen alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen ilman ajallisia rajoituksia eivät ole mitenkään ristiriitaisia. Nämä kaksi ammatinharjoittamisen tapaa kuuluvat eri järjestelmiin, ja niistä jälkimmäinen asettaa omia rajoituksia, jotka liittyvät vapautukseen osoittaa vastaanottavan jäsenvaltion kansallisesta oikeudesta aiemmin hankittu pätevyys. Lisäksi kuten edellä on korostettu, yhteisön toimenpide, jolla pyritään helpottamaan sijoittautumisvapautta, ei edellytä sen vaikutusten ajallista rajoittamista.

68 Näin ollen myös kolmas kanneperuste on hylättävä.

69 Koska yhtäkään esitetyistä kanneperusteista ei ole hyväksytty, kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

70 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Luxemburgin suurherttuakunta on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut parlamentin ja neuvoston vaatimusten mukaisesti. Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Espanjan kuningaskunta, Alankomaiden kuningaskunta, Yhdistynyt kuningaskunta sekä komissio vastaavat näin ollen omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Luxemburgin suurherttuakunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

3) **Espanjan kuningaskunta, Alankomaiden kuningaskunta, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta sekä Euroopan yhteisöjen komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Rodríguez Iglesias Gulmann La Pergola

Wathelet Skouris Edward

Puissochet Jann Sevón

Schintgen Macken

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä marraskuuta 2000.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti